

Від солдата до господаря фортеці

Ексгенерала НАТО Петра Павела обрано президентом Чехії. Завершена одна з найбрудніших виборчих кампаній в історії країни.

Отже, тепер офіційно: Петр Павел, колишній військовий у званні генерала, є новообраним президентом Чеської Республіки. У минулі вихідні Павел виграв другий тур виборів у експрем'єр-міністра Андрея Бабіша. За Петра Павела проголосувало близько 58 відсотків виборців, Бабіш же отримав близько 42 відсотків голосів. Власне, сталося саме те, що передбачали більшість інститутів дослідження громадської думки: беззаперечна перемога Павела на виборах. У суботу ввечері Андрей Бабіш привітав свого опонента й визнав власну поразку.

Тим самим завершилася одна з найбрудніших виборчих кампаній у новітній історії Чеської Республіки. До виборів Бабіш особисто намагався «вивести на чисту воду» Петра Павела. Він, до прикладу, неодноразово стверджував, що колишній генерал НАТО прагне втягнути Чехію у війну проти Росії. Останніми днями перед виборами поширювалося ще більше неправдивих повідомлень і дезінформації. Досі незрозуміло, хто за цим стоїть, однак є підозри, що до цього може бути причетна передвиборча команда Бабіша.

З 2013 року президент у Чеській Республіці обирається прямим голосуванням. Попередній президент Мілош Земан після двох термінів перебування на посаді не міг балотуватися знову. Явка виборців склала близько 70 відсотків, що свідчить про високий рівень зацікавленості населення в цих виборах. Президентська кампанія, в свою чергу, була цікавою в кількох аспектах. Бабіш і Павел стали явними переможцями першого туру голосування, що відбувся в середині січня, набравши приблизно по 35 відсотків голосів. При цьому 61-річний Павел неодноразово підкреслював, що його турбують такі цінності, як порядність, повага та дотримання демократичних принципів. Бабіш у своїй кампанії вивів на перший план соціальні питання, а також позиціонував себе як захисника інтересів сільського населення.

*Спільним для обох
опонентів було те, що
під час виборчої кампанії
їх наздогнало їхнє
комуністичне минуле*

Одним із його центральних і помітних рекламних слоганів було: «Периферія проти Праги». Він також намагався зашкодити Павелу з самого початку, описуючи його як кандидата від правого ліберального уряду прем'єр-міністра Петра Фіали, хоча той неодноразово підкреслював, що є незалежним і його не висувала жодна партія. Петр Павел є безпартійним, це правда, проте, як і двох інших кандидатів, його також підтримала коаліція.

Спільним для обох опонентів було те, що під час виборчої кампанії їх наздогнало їхнє комуністичне минуле. Павел розпочав свою військову кар'єру в тодішній чехословацькій армії, Андрея Бабіша звинувачують у тому, що він працював інформатором спецслужб. Але реакція обох кандидатів на ці закиди кардинально різнилася. У той час як Павел завжди визнавав своє минуле і публічно шкодував про членство в Комуністичній партії, Бабіш продовжує заперечувати, що працював на спецслужби.

Напередодні виборів знову і знову піднімалася тема війни в Україні, на якій Бабіш, зокрема, намагався заробити собі політичний капітал. На одному з його передвиборчих плакатів було написано: «Я не втягну Чехію у війну. Я дипломат – не солдат». Незадовго до виборів, під час дебатів на радіо, Бабіш навіть заявив, що не відправить чеських солдатів на війну у разі нападу на сусідню Польщу. І хоча згодом він шкодував про цю заяву, галас здійнявся значний. З іншого боку, Павел чітко визнавав НАТО і завжди повторював, що хоче, щоб Чеська Республіка стала надійним партнером на міжнародній арені.

У Чеській Республіці президент виконує переважно представницькі функції. Проте він призначає суддів Конституційного суду й уряд, в тому числі прем'єр-міністра. Він також є головнокомандувачем збройних сил і може один раз повернути закони до парламенту. Особлива легітимність випливає не в останню чергу з того факту, що президент обирається безпосередньо народом. Мілош Земан, діючий на даний момент президент, ніколи не гребував активно втручатися у актуальні політичні питання. Своїми часто полярними поглядами на такі питання, як міграція, права геїв чи роль ЗМІ, він неодноразово вносив розбрат у життя чеського суспільства.

Колишній голова

Від Павела цього очікувати не варто. Якраз навпаки: можна припустити, що з його

*Військового комітету
НАТО представлятиме
Чеську Республіку як
відкриту для всього
світу й демократичну
країну*

появою у Празькому граді з'явиться новий стиль, і він буде повністю відрізнятися від попередника. У передвиборчій кампанії він неодноразово обіцяв відновити авторитет посади і покласти край брехні в політиці. Також це було адресовано Андрею Бабішу та його способу вести політику. Саме ці погляди принесли йому очевидну підтримку з боку більшості чеського населення, і за цим його оцінюватимуть у майбутньому. Він ніколи не ставив під сумнів свої зовнішньополітичні погляди.

Колишній голова Військового комітету НАТО представлятиме Чеську Республіку як відкриту для всього світу демократичну країну та надійного партнера ЄС і НАТО. У цьому відношенні співпраця з урядом Петра Фіали має бути бездоганною. У внутрішній політиці перед новим президентом постане завдання об'єднати суспільство і насамперед достукатися до тих, хто не голосував за нього. Це також матиме вирішальне значення у визначенні того, чи зростатиме поляризація між міськими елітами та людьми за межами великих міст, чи суспільство знову консолідується. Це нелегке завдання. Висока інфляція та наслідки війни посилили соціальні проблеми, і незадоволення багатьох громадян виросло.

Що тепер буде з Андреем Бабішем? Він визнав свою поразку і одразу ж привітав Петра Павела з перемогою на виборах. Водночас він говорив про дуже хороший результат для себе на виборах. Він отримав значно більше голосів, ніж правляча коаліція на останніх парламентських виборах. Бабіш, імовірно, залишиться лідером опозиції в парламенті. У своїй партії *ANO* («Так») він усе ще є беззаперечним лідером, і багато спостерігачів також припускають, що він знову спробує стати прем'єр-міністром на наступних парламентських виборах. Сам Бабіш підживлював ці спекуляції, під час виборчої кампанії неодноразово натякаючи, що насправді надає перевагу посаді прем'єр-міністра, а не президента. Тож, попри всі особисті скандали, він залишиться серйозним політичним гравцем.

Згідно з опитуваннями, його партія *ANO* все ще є найсильнішою, і зараз він має велику кількість прихильників, особливо в сільських регіонах країни. Однак його подальший політичний успіх значною мірою залежатиме від того, як розвиватиметься соціально-економічна ситуація найближчими місяцями і яких заходів вживатиме уряд. У будь-якому випадку Бабіш зумів заробити собі ім'я як лобіст інтересів «маленьких» людей. Він, безумовно,

продовжить розігрувати цю карту і критикувати уряд за недостатню соціальну політику. А, отже, політичний розвій у країні залишатиметься вельми цікавим.

Урбан Убершер

Прага

Урбан Убершер (Urban Überscher) з 2020 року керує Представництвом Фонду ім. Фрідріха Еберта в Чехії. До цього він очолював офіс Фонду в Нижній Саксонії.

